Οι Επιχειρηματικές Πρωτοβουλίες της ΔΕΗ στο πλαίσιο της Απελευθερωμένης Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας

1. Σύνοψη

Τον τελευταίο καιρό η ΔΕΗ δέχεται κριτική για τις επιχειρηματικές πρωτοβουλίες που προωθεί σε συνεργασία και με άλλες εταιρείες, στο πλαίσιο της επιδιωκόμενης αποτελεσματικής υλοποίησης των στρατηγικών αποφάσεων της, οι οποίες, ως γνωστόν, έχουν ανακοινωθεί και γίνει ευρύτερα αποδεκτές.

Η κριτική αυτή, που προέρχεται συνήθως από διάφορες πλευρές, καθιστά αναγκαία την έγκυρη πληροφόρηση όλων των ενδιαφερομένων με την παρουσίαση και εξήγηση των πολιτικών, που επιδιώκει να πραγματοποιήσει η ΔΕΗ, μέσα στο δυναμικά εξελισσόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον της απελευθερωμένης αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας της χώρας μας και της ευρύτερης περιοχής της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Η ΔΕΗ γνωρίζει τις νέες συνθήκες κάτω από τις οποίες καλείται να λειτουργήσει στην απελευθερωμένη αγορά ενέργειας. Γνωρίζει επίσης τους περιορισμούς και τα μέτρα ασύμμετρης ρύθμισης που της έχουν επιβληθεί ως πρώην μονοπωλιακή καθετοποιημένη επιχείρηση.

Παράλληλα εξετάζει σοβαρά τις σημαντικές επιχειρηματικές κινήσεις που λαμβάνουν χώρα σε ευρωπαϊκό επίπεδο και που επεκτείνονται στη χώρα μας και επηρεάζουν σημαντικά τις ανταγωνιστικές δυνάμεις που αναπτύσσονται στην ενεργειακή αγορά.

Συγκεκριμένα, άρχισαν να δραστηριοποιούνται στη χώρα ενεργειακοί κολοσσοί με τεράστια επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρώπη, είτε μόνοι τους είτε σε συνεργασία με ελληνικές επιχειρήσεις, επιδιώκοντας να μεγεθύνουν την παρουσία τους στην ελληνική αγορά και στην αγορά της ΝΑ Ευρώπης.

Για την αντιμετώπιση των εξελίξεων αυτών η ΔΕΗ έχει ήδη ανακοινώσει το ολοκληρωμένο πρόγραμμα κατασκευής νέων μονάδων ηλεκτροπαραγωγής συνολικής ισχύος 3200 MW, κυρίως σε αντικατάσταση των παλαιών αντιοικονομικών και ρυπογόνων μονάδων, που έχει η Επιχείρηση στο χαρτοφυλάκιό της.

Η υλοποίηση του προγράμματος αυτού αποτελεί στρατηγική επιλογή πρώτης προτεραιότητας, προκειμένου η ΔΕΗ να ενισχύσει την αποτελεσματικότητά της στην απελευθερωμένη ενεργειακή αγορά.

Η ΔΕΗ ασφαλώς δεν μπορεί να παραμένει θεατής των μεγάλων επιχειρηματικών εξελίξεων. Συγκρινόμενη με τις μεγάλες διεθνείς επιχειρήσεις που θέλουν να δραστηριοποιηθούν ανταγωνιστικά προς αυτήν στην ελληνική αγορά, εύκολα προκύπτει ότι οι διαφορές τόσο στη λειτουργική αποτελεσματικότητα όσο και στο επιχειρηματικό μέγεθος της ΔΕΗ είναι

μεγάλες, γεγονός που της δημιουργεί μακροπρόθεσμα σημαντικά συγκριτικά ανταγωνιστικά μειονεκτήματα.

Η όλη στρατηγική της ΔΕΗ βασίζεται από τη μία πλευρά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προκλήσεων και από την άλλη στην αξιοποίηση των ευρύτερων ευκαιριών, οι οποίες δημιουργούνται ως αποτέλεσμα των ριζικών αλλαγών που φέρνει η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε εθνικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ενόψει των παραπάνω η ΔΕΗ έχει δύο επιλογές:

- Η πρώτη είναι να μην επιδιώξει την ανάπτυξή της με ότι αυτό συνεπάγεται.
- Η δεύτερη είναι να προχωρήσει στις επιχειρηματικές εκείνες πρωτοβουλίες που θα δυναμώσουν την ανταγωνιστικότητά της, θα αναπτύξουν την περιουσιακή βάση της και θα την καταστήσουν μακροπρόθεσμα μια αξιοθαύμαστη ευρωπαϊκή ενεργειακή εταιρεία.

Είναι φανερό ότι το εθνικό συμφέρον επιβάλλει στη ΔΕΗ το δρόμο της ανάπτυξης, στο πλαίσιο της απελευθερωμένης ενεργειακής αγοράς .

2. Οι Επιχειρηματικές Συνεργασίες της ΔΕΗ

Η ΔΕΗ έχει ανακοινώσει ότι εξετάζει τις εξής δύο προτάσεις επιχειρηματικής συνεργασίας στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής, που της έχουν υποβληθεί από τη γερμανική εταιρεία RWE και την ελληνική Χαλυβουργική. Ειδικότερα:

Α. Συνεργασία ΔΕΗ-RWE

Το εξεταζόμενο Μνημόνιο Συνεργασίας με την RWE προβλέπει την κατασκευή και λειτουργία δύο ανθρακικών μονάδων συνολικής ισχύος 1.600 MW (2 X 800MW), που θα ενταχθούν στο Σύστημα το 2012. Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει αυτή η συνεργασία είναι:

- Οι δύο μονάδες είναι σύγχρονης τεχνολογίας με δυνατότητα δέσμευσης και αποθήκευσης του CO2.
- Η έναρξη λειτουργίας τους θα πραγματοποιηθεί 2-3 χρόνια ενωρίτερα, λόγω της δυνατότητας άμεσης έναρξης της κατασκευής τους.
- Η ΔΕΗ θα αποκτήσει τεχνογνωσία στον τομέα λειτουργίας λιθανθρακικών μονάδων.
- Με τη λειτουργία της νέας ξεχωριστής εταιρείας θα τεθούν οι βάσεις για τον εξαγωγικό προσανατολισμό της στη ΝΑ Ευρώπη και σε άλλες όμορες χώρες.

Β. Συνεργασία ΔΕΗ-Χαλυβουργικής

Το εξεταζόμενο Μνημόνιο Συνεργασίας με τη Χαλυβουργική προβλέπει την κατασκευή και λειτουργία σταθμού συνδυασμένου κύκλου Φυσικού Αερίου ισχύος 880MW, ο οποίος προβλέπεται να ενταχθεί στο Σύστημα το 2011. Τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει αυτή η συνεργασία είναι:

- Η Χαλυβουργική διαθέτει δική της άδεια παραγωγής.
- Ο νέος σταθμός θα βρίσκεται στη Νοτιοδυτική πλευρά του Λεκανοπεδίου Αττικής, του μεγαλύτερου κέντρου κατανάλωσης της χώρας, στο οποίο υπάρχει έντονη αύξηση της ζήτησης ηλεκτρικής ενέργειας.
- Θα ενισχυθεί η επάρκεια και ευστάθεια ολόκληρου του Νότιου Συστήματος

Το ενδιαφέρον της ΔΕΗ για την εξέταση και υιοθέτηση των προτάσεων των δύο εταιρειών βασίζεται – πέραν της ανάπτυξής της και δημιουργίας νέων πηγών εσόδων – στην παρακάτω ολοκληρωμένη ανάλυση των παραμέτρων, παραγόντων και συνθηκών που προσδιορίζουν τις εξελίξεις στην απελευθερωμένη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας σε εθνικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό περιβάλλον.

3. Η Γεωγραφική Διάσταση

Βασικός στόχος της κοινοτικής νομοθεσίας στον τομέα της ενέργειας είναι η δημιουργία μιας ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο πλαίσιο του στόχου αυτού, η σχετική αγορά – η οποία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την αξιολόγηση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών της ΔΕΗ από την άποψη του ελεύθερου ανταγωνισμού – δεν περιορίζεται απλά και μόνον στα σύνορα της Ελληνικής Επικράτειας, αλλά θα πρέπει να συνεκτιμώνται και οι εισαγωγές και εξαγωγές προς και από το Ελληνικό Σύστημα.

Ειδικότερα, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πολύ μεγάλες προσπάθειες που καταβάλλονται για τη δημιουργία της Περιφερειακής Αγοράς της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Σύμφωνα με μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας, η αγορά της ΝΑ Ευρώπης κατά το 2005 είχε μέγεθος 215 TWh και αναμένεται το 2020 να ανέλθει σε 315 TWh. Στα μεγέθη αυτά περιλαμβάνεται και η Ελληνική αγορά, η οποία ήταν 50 TWh το 2005 και προβλέπεται να ανέλθει σε 80 TWh το 2020.

Στο περιβάλλον αυτό είναι αναγκαίο να λαμβάνεται υπόψη ότι η ανάπτυξη των παραπάνω επιχειρηματικών πρωτοβουλιών της ΔΕΗ αποσκοπεί σε δραστηριοποίησή της όχι μόνον εντός των συνόρων της χώρας αλλά και εκτός αυτών, διασφαλίζοντας την ενίσχυση του ρόλου της σε περιφερειακό τουλάχιστον επίπεδο.

Εξάλλου, σε αυτή την περιφερειακή αγορά δραστηριοποιούνται ή προγραμματίζουν να επεκταθούν οι μεγαλύτερες ευρωπαϊκές εταιρίες ηλεκτρισμού.

Είναι προφανές ότι επειδή ο ανταγωνισμός στην αγορά ηλεκτροπαραγωγής αναπτύσσεται σε διεθνές και όχι σε εγχώριο μόνο περιβάλλον, η σύγκριση με

άλλα ιστορικά παραδείγματα ανάπτυξης άλλων αγορών – όπως αυτή των τηλεπικοινωνιών – δεν είναι επιτυχής.

4. Η Χρονική Διάσταση

Στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής, τα επενδυτικά έργα είναι εντάσεως κεφαλαίου και απαιτούν αρκετά χρόνια για να ολοκληρωθούν, από τη λήψη της απόφασης μέχρι την θέση σε λειτουργία νέων μονάδων. Επισημαίνεται ότι ο χρόνος για την παράδοση του αναγκαίου εξοπλισμού έχει επιμηκυνθεί κατά την τελευταία διετία, λόγω της έκρηξης της ζήτησης που παρατηρείται στην παγκόσμια αγορά. Για παράδειγμα, μια νέα μεγάλη ανθρακική μονάδα 800 MW, που θα παραγγελθεί με τις διαγωνιστικές διαδικασίες που εφαρμόζει η ΔΕΗ, δεν προβλέπεται να παραδοθεί και να τεθεί σε λειτουργία πριν από το 2014-2015.

Πέραν αυτών, ο χρονικός ορίζοντας του επιχειρηματικού προγραμματισμού στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής πρέπει να είναι πολύ μεγάλος και, κατά συνέπεια, να τίθεται στο 2020 και μετά. ***Με αυτόν τον ορίζοντα, οι ανάγκες σε νέες μονάδες του Ελληνικού συστήματος είναι πολύ μεγαλύτερες από μία μεσοπρόθεσμη θεώρηση που περιορίζεται στην επόμενη πενταετία.***

Εάν μάλιστα ληφθούν υπόψη οι επιχειρηματικές ευκαιρίες της ευρύτερης περιφερειακής αγοράς, οι προοπτικές για νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής στην Ελλάδα είναι πολύ μεγαλύτερες από αυτές που αναφέρονται σε ορισμένα δημοσιεύματα.

5. Η Διάσταση του Εταιρικού Μεγέθους

Παράλληλα με την πορεία απελευθέρωσης της Ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας, παρατηρείται μια διαρκής τάση συγκέντρωσης στον τομέα ηλεκτροπαραγωγής μέσα από εξαγορές και συγχωνεύσεις:

- Οι μεγαλύτερες επιχειρηματικές συμφωνίες παρατηρήθηκαν μάλιστα μέσα στο 2007 (συγχώνευση GdF/Suez σε εξέλιξη, εξαγορά Endesa από ENEL, εξαγορά Scottish Power από Iberdrola κ.λ.π.).
- Οι έξι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι, που επικρατούν στον Ευρωπαϊκό τομέα ενέργειας (EdF, GdF/Suez, EON, ENEL/Endesa, RWE, Iberdrola) είναι σήμερα από 5 έως 15 φορές μεγαλύτεροι από τη ΔΕΗ.
- Ακόμη και η σύγκριση της ΔΕΗ με μία δεύτερη ομάδα εθνικών πρωταθλητών (EdP Πορτογαλίας, Fortum Φινλανδίας, CEZ Τσεχίας, Verbund Αυστρίας) ή μικρότερων Ευρωπαϊκών εταιρειών (Edison, Union Fenosa) δείχνει ότι αυτοί είναι από 1,2 έως 2,5 φορές μεγαλύτεροι από τη ΔΕΗ.

Υπογραμμίζεται ότι αρκετοί από τους ανωτέρω ευρωπαϊκούς επιχειρηματικούς ομίλους ήδη δραστηριοποιούνται ή ενδιαφέρονται να αναπτύξουν δραστηριότητες στην ελληνική αγορά ή (και) στην ευρύτερη αγορά της ΝΑ Ευρώπης.

6. Η Σχετική Αγορά, το Βέλτιστο Μέγεθος και η Δεσπόζουσα Θέση

Είναι προφανές ότι η προώθηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση της ολοκλήρωσης της απελευθέρωσης στον τομέα της αγοράς ενέργειας δημιουργεί νέα δεδομένα σε όλα τα επίπεδα:

- Απελευθερώνονται οι εθνικές αγορές και δημιουργείται μια νέα ενωμένη τεράστια αγορά.
- Δημιουργούνται νέες αναδυόμενες αγορές ενέργειας (Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Ηλεκτρικοί Δακτύλιοι Μεσογείου και Μαύρης Θάλασσας κ.λ.π.).
- Οι επιχειρήσεις προσαρμόζονται προς τα νέα δεδομένα που δημιουργούνται και επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους σε άλλες αγορές, πέραν αυτής στην οποία εδρεύουν, μέσω εξαγορών, οργανικών αναπτύξεων, συνεργασιών κ.λ.π..

Οι αλλαγές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα να είναι πλέον πολύ μεγάλο το βέλτιστο μέγεθος των ενεργειακών επιχειρήσεων, χωρίς αυτό να έρχεται στην πράξη σε αντίθεση με τη σχετική έννοια της δεσπόζουσας θέσης.

Συνεπώς:

- Είναι παράλογο να εμποδίζεται η ανάπτυξη μιας εταιρείας, όταν σε ευρωπαϊκό επίπεδο επιτρέπεται η ανάπτυξη εταιρειών, αυτοδύναμα ή μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων, με μέγεθος 5πλάσιο έως 15πλάσιο αυτού της ΔΕΗ.
- Στο μεταβατικό στάδιο της περιφερειακής ολοκλήρωσης, είναι πολλαπλά σκόπιμη και ωφέλιμη η ενθάρρυνση της ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από μια εταιρεία - εθνικό πρωταθλητή στην περιφερειακή αγορά, ώστε μέσα από αυτές να μπορέσει να ανταγωνιστεί τους ευρωπαϊκούς κολοσσούς αλλά και τους εθνικούς πρωταθλητές άλλων χωρών.

Οι ανωτέρω αναφερθείσες εξελίξεις δικαιολογούν την ανάπτυξη της περιουσιακής και παραγωγικής βάσης της ΔΕΗ και τη μετεξέλιξή της σε «εθνικό πρωταθλητή» με ευρωπαϊκό προσανατολισμό.

Εξάλλου, το γεγονός ότι η ΔΕΗ εξακολουθεί σήμερα να κατέχει ένα σημαντικό μερίδιο στην ελληνική αγορά παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, δεν παραβιάζει το δίκαιο και συγκεκριμένα τις διατάξεις περί ελεύθερου ανταγωνισμού ούτε θεμελιώνει απαγόρευση της αύξησης του παραγωγικού δυναμικού της επιχείρησης.

7. Η Ανάπτυξη του Ανταγωνισμού στην Ελληνική Αγορά Ηλεκτρισμού

Το Ενεργειακό ισοζύγιο της Χώρας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας παρουσιάζει, ως γνωστόν, έλλειψη παραγωγικού δυναμικού. Είναι απαραίτητο για λόγους επάρκειας να ενταχθούν νέες Μονάδες παραγωγής και, παράλληλα, για την ενίσχυση του ανταγωνισμού να αυξηθεί ο αριθμός των ανεξάρτητων παραγωγών.

Η υλοποίηση των συνεργασιών της ΔΕΗ με την RWE και τη Χαλυβουργική αποσκοπεί στην επίτευξη των σκοπών αυτών. Συγκεκριμένα, οι νέες μονάδες που θα εγκατασταθούν θα αυξήσουν το διαθέσιμο ηλεκτροπαραγωγικό δυναμικό της χώρας και θα συμβάλλουν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού σε όφελος των καταναλωτών και της Εθνικής Οικονομίας. Οι λόγοι που δικαιολογούν τα παραπάνω είναι οι εξής:

- Εάν εγκριθούν τα δύο εξεταζόμενα Μνημόνια Συνεργασίας και στη συνέχεια αποφασισθεί η υλοποίησή τους, τότε το ποσοστό συμμετοχής της ΔΕΗ στο εγκατεστημένο παραγωγικό δυναμικό θα υποχωρήσει κάτω από το 70%, διότι οι νέες εταιρείες με την RWE και τη Χαλυβουργική θα έχουν τελείως αυτοδύναμη δραστηριότητα και θα υποβάλλουν προσφορές, για την καθημερινή ένταξή τους στο Σύστημα, ανεξάρτητα από την πολιτική προσφορών που θα ακολουθεί η ΔΕΗ.
- Η συμμετοχή της ΔΕΗ στα εν λόγω ανεξάρτητα εταιρικά σχήματα δεν θα είναι πλειοψηφική, ενώ θα δημιουργήσει νέες και σημαντικές πηγές εισοδήματος για την Επιχείρηση.
- Μπαίνουν "νέοι παίκτες" στην αγορά για να επενδύσουν σε νέα ισχύ, σε συνεργασία με τη ΔΕΗ, κεφάλαια σημαντικού ύψους στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής.

Είναι ιδιαίτερα χαρακτηριστικό ότι με την ανακοίνωση των συνεργασιών της ΔΕΗ:

- Ορισμένοι ανταγωνιστές –όπως αναφέρουν με δηλώσεις τους ή δημοσιεύματα– κρίνουν πλέον ότι πρέπει να επιταχύνουν την υλοποίηση των επενδυτικών τους σχεδίων για ανεξάρτητες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής.
- Μεγάλες εταιρείες ευρωπαϊκής εμβέλειας εξεδήλωσαν ενδιαφέρον συνεργασίας με τη ΔΕΗ μόλις πληροφορήθηκαν τις προτάσεις συνεργασίας που υπέβαλαν στη ΔΕΗ η RWE και η Χαλυβουργική.

Επισημαίνεται ότι η πορεία και δραστηριοποίηση της ΔΕΗ δεν βασίζεται αποκλειστικά σε μια πολιτική ανάπτυξης τέτοιων συνεργασιών. Όμως, η Διοίκηση της Επιχείρησης είναι υποχρεωμένη να εξετάζει κάθε πρόταση που θα της υποβάλλεται και να την αξιολογεί ανάλογα προς τα συμφέροντά της.

8. Η Κοινωνική Διάσταση των Κατευθύνσεων της ΔΕΗ

Η συμβολή της ΔΕΗ στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και στην κοινωνική ευημερία του ελληνικού λαού υπήρξε ως γνωστόν πολύ μεγάλη στις τελευταίες δεκαετίες. Μέσα στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της

απελευθερωμένης ενεργειακής αγοράς, η επιχειρηματική συμπεριφορά και αναπτυξιακή εξέλιξη της ΔΕΗ δεν μπορεί παρά να επηρεάζονται από την ιστορική πορεία της για τη μακροχρόνια εξασφάλιση επαρκούς, φθηνής και ποιοτικά άριστης ηλεκτρικής ενέργειας για την Ελληνική Κοινωνία.

Ειδικότερα, στο επιχειρηματικό περιβάλλον της απελευθερωμένης αγοράς ενέργειας, που έχει ήδη διαμορφωθεί σε εθνικό, περιφερειακό και ευρωπαϊκό επίπεδο, η ΔΕΗ αρχίζει πλέον να προσαρμόζεται ταχέως σε αυτό, ώστε να διατηρήσει μακροχρόνια και να επεκτείνει περαιτέρω στις νέες συνθήκες της ενωμένης ευρωπαϊκής αγοράς, το ρόλο της ως εθνικού πρωταγωνιστή ενέργειας.

Το Όραμα της ΔΕΗ είναι να αποτελέσει την πιο αξιοθαύμαστη εταιρεία ενέργειας στην Ευρώπη.

Για το σκοπό αυτό είναι απαραίτητο να προχωρήσει χωρίς καθυστερήσεις στην υλοποίηση των στρατηγικών αποφάσεών της και στην ανάπτυξη της περιουσιακής και παραγωγικής βάσης της, ώστε να εκπληρώσει την Αποστολή της, η οποία είναι:

Η ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας, μέσω της παροχής αξιόπιστων ενεργειακών προϊόντων και υπηρεσιών, με σεβασμό στο περιβάλλον.

Αθήνα, 17 Ιανουαρίου 2008